

цьому контексті включає створення безпечного та підтримуючого середовища, розвиток самопізнання, стимулювання відповідальності, надання менторства та підтримки, а також формування навичок комунікації та критичного мислення. Забезпечення підліткам можливостей для соціальної відповідальності та робота над вміннями управління часом допомагають їм не лише адаптуватися до воєнних реалій, але й стати впливовими лідерами, готовими приймати важливі рішення в невизначених умовах. Цей процес вимагає терпіння, емпатії та пильного слідкування за потребами кожного підлітка, але при правильному підході відкриває шлях для їхнього повноцінного особистісного та лідерського розвитку, навіть у найскладніших обставинах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Григор'ян Е., Мунтян М. Глобалізація та моделювання соціальної динаміки. URL: http://sbiblio.com/biblio/archive/grigoriyan_global/sbor_glob7.aspx
2. Гук О. І. Концептуальні підходи до проблеми взаємовідносин етики та політики (порівняльний аналіз) Демократичне врядування. URL: Наук. вісн. - Віп.3. – 2009. – URL: <http://www.lvivacademy.com/visnik3/Fail/+Guk.pdf>
3. Даль Р. Поліархія, плюралізм та простір. URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/dal/pol_pl.php.
4. Ірхін Ю. Мережеві організації та стратегії світових еліт (на прикладі Більдерберського клубу та тристоронньої Комісії) URL: <http://viperson.ru/wind.php?ID=612602>
5. Кортунов С. В. Політичні еліти у сучасній світовій політиці. Світова політика в умовах кризи, 2010 URL: <http://uchebnik-besplatno.com/uchebnikmejdunarodnie-otnosheniya/politicheskie-elityi-sovremennoy-mirovoy.html>

Безрук К. О.,

науковий співробітник

Інститут проблем виховання НАПН України,

katebezryk@ukr.net

РОЗВИТОК УМІНЬ КОМУНІКАТИВНОГО ЛІДЕРСТВА УЧНІВ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ

Анотація. У статті розглядається питання розвитку умінь комунікативного лідерства учнів в освітньому середовищі закладу позашкільної та їх вплив на формування життєвої успішності учнів. Здійснено аналіз рівня комунікативного лідерства, з метою вивчення сформованості навичок життєво успішної особистості. Автор аналізує поняття «комунікативне лідерство» та окреслює його основні аспекти. В статті здійснено аналіз рівня розвитку комунікативного лідерства у закладах позашкільної освіти м. Києва та окреслено потенціал позашкільної освіти для розвитку цих навичок через

різноманітні активності та проєкти.

Ключові слова: комунікативний лідер, комунікативне лідерство учня, формування життєвої успішності учнів, заклади позашкільної освіти.

Abstract. The article addresses the issue of developing students' communicative leadership skills in the educational environment of extracurricular institutions and their impact on shaping students' life success. An analysis of the level of communicative leadership is conducted to study the formation of skills for life success. The author analyzes the concept of "communicative leadership" and outlines its main aspects. The article analyzes the level of development of communicative leadership in extracurricular institutions in Kyiv and outlines the potential of extracurricular education for developing these skills through various activities and projects.

Keywords: communicative leader, student communicative leadership, formation of students' life success, extracurricular institutions.

Сучасні реалії та невизначеність ставлять перед суспільством та освітою нові виклики і вимоги до формування життєвої успішності учнів. Щоб ефективно впоратися з цими викликами, потрібен комплексний та системний підхід, який включатиме пошук нових напрямків наукового дослідження. У сучасному світі, комунікація відіграє ключову роль у всіх сферах життя, уміння ефективно спілкуватися та керувати комунікаційним процесом є критично важливими для досягнення успіху. Тому, розвиток умінь комунікативного лідерства учнів у закладах позашкільної освіти постає ключовим елементом формування життєвої успішності.

Комунікативний лідер – це той, хто залучає інших до діалогу, активно ділиться та шукає зворотний зв'язок, практикує прийняття рішень за участю співрозмовників, сприймається як відкритий та активний учасник комунікативного процесу [3, р. 4].

Згідно з дослідженнями, проведеними у Великій Британії, розвиток комунікативних навичок учнів сприяє покращенню їхньої академічної успішності та підвищенню рівня самооцінки [2]. Комунікативне лідерство забезпечує вміння ефективно спілкуватися, впливати на оточуючих та будувати співпрацю. Крім того, комунікативні навички є елементом успіху підготовки до ринку праці та досягнення успіху в професійній діяльності [1].

«Концепція «комунікативного лідерства» була прийнята протягом останнього десятиліття низкою шведських організацій, які цінують комунікацію. Комунікативне лідерство означає спосіб спілкування лідера зі своїми співрозмовниками. Загальне припущення полягає в тому, що комунікативні лідери є кращими комунікаторами, ніж інші лідери, і що вони мають глибший вплив на ставлення до діяльності, результативності та добробуту» [3, р. 7]. Концепція «комунікативних організацій» подібним чином використовується Шведською асоціацією зі зв'язків з громадськістю щодо організацій, у яких: лідери та члени асоціації переконані, що ефективна комунікація підвищує

цінність, здатність до прийняття рішень, ефективне спілкування, професіоналізм і є конкурентною перевагою, оскільки комунікативні лідери є зразком для наслідування у спілкуванні, а професіонали з комунікації забезпечують основну компетенції [3, р. 7].

Дослідження показують, що учні, які мають розвинені навички комунікації та лідерства, частіше досягають успіху як у школі, так і в майбутньому житті. Вони вміють ефективно спілкуватися з однолітками, майбутніми колегами, керувати груповими проєктами та розв'язувати конфлікти. Крім того, вони зазвичай мають більше можливостей для розвитку кар'єри та досягнення своїх професійних цілей.

«Ключові комунікативні поведінкові характеристики лідерів полягають у ініціюванні структури та сприянні комунікації, встановленні взаємозв'язків...» [3, р. 4]. Концепція комунікативного лідерства включає наступні аспекти:

- комунікативний лідер сприяє створенню позитивного клімату в групі, оскільки його поведінка має значний вплив на розвиток діяльності групи;
- комунікативний лідер практикує рефлексивність, залучає співрозмовників до дискусії;
- комунікативний лідер залучає співрозмовників до прийняття рішень, покращує розуміння проблем та посилює відданість учасників, оскільки працюючи над спільними цілями, зникає почуття змагальності та посилюється співпраця;
- комунікативний лідер заохочує інших до саморозвитку, служіння прикладом для інших та інтелектуального стимулювання, що є характеристиками трансформаційного лідерства;
- комунікативний лідер організовує та використовує мережеве спілкування;
- комунікативний лідер організовує і дає збалансований зворотний зв'язок, є сприйнятливим до негативних відгуків інших, щоб дізнатися, як покращити своє лідерство;
- комунікативний лідер слухає, спілкується та бере участь у розмові. [3, р. 10–11].

Отже, комунікативне лідерство учня – це здатність учня здійснювати вплив на інших, застосовуючи різні форми та канали комунікації, для досягнення спільних цілей, розв'язання проблем, вирішення конфліктів, згуртованості колективу, підтримки позитивної атмосфери, виявлення творчості, ініціативи, відповідальності, громадянської активності.

Комунікативне лідерство учнів має важливе значення для їхньої життєвої успішності, адаптації до соціуму та майбутньої професійної кар'єри. Тому постає необхідність у побудові відповідного сприятливого освітнього середовища, де учні можуть вільно виражати свої думки та ідеї, учитися слухати інших та будувати конструктивні відносини.

У цьому контексті великого значення набуває заклад позашкільної освіти, де учні можуть досліджувати свої інтереси, пристрасті та таланти за межами

академічної навчальної програми. Заклад позашкільної освіти дозволяє створити спеціальні програми та заходи спрямовані на розвиток учнівських навичок у комунікації та лідерства; організувати навчання учнів відповідно до їх нахилів; проводити тренінги з публічних виступів, рольові та діяльнісні ігри, дебати та проекти спільноти.

Для оцінки рівня сформованості комунікативного лідерства учнів було проведено опитування методом «до» і «після» за допомогою адаптованого опитувальника американського вченого Д. Франкена [4]. Аналіз освітнього процесу закладів позашкільної освіти міста Києва дозволив з'ясувати, важливість комунікативного лідерства як чинника формування життєвої успішності учнів, що забезпечується готовністю адміністрації закладів освіти до активної співпраці з учнями.

Оцінка рівня сформованості комунікативного лідерства передбачала вибір учнями однієї із шести відповідей (ніколи; дуже рідко; іноді; час від часу; часто; майже завжди), кожній з яких відповідала певна кількість балів (від 0 до 5), на 10 наступних тверджень (таб. 1):

- Я добре буду діалог
- Я не сперечаюся, а переконую інших погодитись зі мною
- Я створюю атмосферу відданості
- Я впливаю на інших словами
- Я умію формулювати та пояснювати цілі
- Я залучаю інших до процесу прийняття рішень та враховую їх думку
- Я створюю атмосферу співпраці та сприяю виконанню рішень
- Я ділюсь з іншими своїми знаннями, досвідом і поглядами
- Я оцінюю ефективність спілкування та вмю отримати зворотній зв'язок
- Я прямую до успіху крок за кроком;

Таблиця 1

Рівні сформованості комунікативного лідерства

№ з/п	Індикатори сформованості навички	Низький і середній рівні розвитку (% уч.)	Високий рівень розвитку (% уч.)
1.	Я добре буду діалог	46,2	53,8
2.	Я не сперечаюся, а переконую інших погодитись зі мною	66,7	33,3
3.	Я створюю атмосферу відданості	55,1	44,9
4.	Я впливаю на інших словами	53,5	46,6
5.	Я умію формулювати та пояснювати цілі	43,2	56,8
6.	Я залучаю інших до процесу прийняття рішень та враховую їх думку	41	59
7.	Я створюю атмосферу співпраці та сприяю виконанню рішень	48,3	51,7
8.	Я ділюсь з іншими своїми знаннями, досвідом і поглядами	38,9	61,1

№ з/п	Індикатори сформованості навички	Низький і середній рівні розвитку (% уч.)	Високий рівень розвитку (% уч.)
9.	Я оцінюю ефективність спілкування та вмю отримати зворотній зв'язок	44	56
10.	Я прямую до успіху крок за кроком	36,3	63,7

У констатувальному експерименті взяло участь 54,9% дівчат і 45,1% хлопців. За отриманими даними було визначено: низький рівень комунікативного лідерства мають 6% респондентів, середній – 43%, високий – 51%.

Зазначені результати (рис. 1) свідчать про

- 46,2% учнів не вмю будувати діалог;
- 66,7% під час комунікації використовують суперечку, для переконання інших;
- майже половина респондентів (44,9%, 51,7%, 46,6%) вмю створити атмосферу відданості, співпраці та сприяють виконанню рішень; вмю впливати на інших словами, відповідно;
- а 59% залучає інших до процесу прийняття рішень та враховує їх думку;
- половина опитаних умю формулювати та ставити цілі – 56,8%;
- 61,1% опитаних ділиться з іншими своїми знаннями, досвідом і поглядами, а ефективність спілкування овюють вмюють отримати зворотній зв'язок – 56% учнів;
- 63,7% учнів будує свою траєкторію успіху та прямує нею крок за кроком.

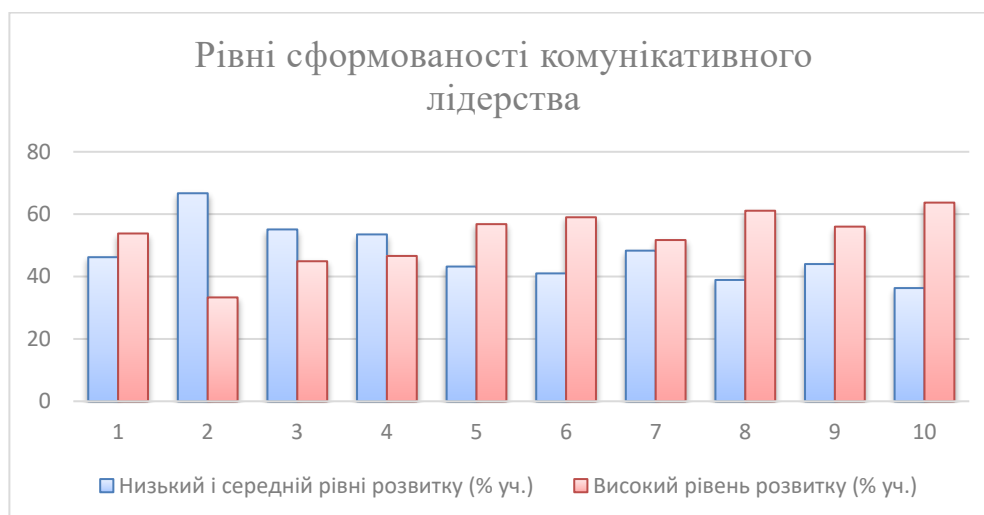

Рис. 1. Рівні сформованості комунікативного лідерства

З'ясовано проблемні сфери у розвитку комунікативного лідерства учнів, а саме: третина респондентів не почуває себе вільно у побудові діалогу та почуваються невпевнено; лише половина респондентів умю формулювати та пояснювати свої цілі, залучати інших до процесу прийняття рішень та враховувати їх думку, створювати атмосферу співпраці та сприяють виконанню рішень, умю ділитись своїми знаннями, досвідом і поглядами.

Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки щодо сформованості комунікативного лідерства учнів: свідчать про необхідність

впровадження організаційно-педагогічних умов, що сприятимуть підвищенню у підлітків навичок комунікативного лідерства для формування навичок життєвої успішності. Відповідно до здобутих емпіричних даних і аналізу їх результатів визначено опорні позиції методики розвитку комунікативного лідерства учнів старших класів (на формувальному етапі), яка полягає у проведенні для учнів до курсу тренінгів «Мистецтво спілкування лідера» та «Від конфлікту до діалогу».

Підсумовуючи, слід зазначити, що розвиток умінь комунікативного лідерства учнів у закладі позашкільної освіти є важливою складовою формування життєвої успішності. Це вимагає систематичних та цілеспрямованих зусиль з боку закладу освіти, педагогів та батьків для створення сприятливого освітнього середовища, яке сприяє розвитку цих важливих навичок у молоді. Лише забезпечивши учням можливість вдосконалювати свої комунікаційні та лідерські вміння, заклади освіти зможуть підготувати їх до успішного майбутнього в сучасному світі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мелентьев О. Б. Теория і методика позашкільної освіти. Умань.: «АЛМІ», 2013 182 с. <http://surl.li/bxqwz>
2. Управління закладом позашкільної освіти: сучасні тренди, співпраця, проєкти: посібник / за науковою редакцією, упорядкуванням О. Просіної, Я. Швень. Біла Церква, ТОВ «Білоцерквдрук». 2020. 252 с. URL : <http://surl.li/qldsg>
3. Catrin Johansson, Vernon D Miller, Solange Hamrin. Communicative leadership :theories, concepts, and central communication behaviors. Mittuniversitetet. 2011. 47 p. URL : <http://surl.li/qldso>
4. Franken D. LIFESKILLS 101: Higher Core Values Winners Live By. California : Wellness Publications, 1997. P. 330.

Бершадська О. В.,

Вчитель фізичної культури,

керівник спортивної секції вищої кваліфікаційної категорії,

звання «старший учитель»

Смолінський ліцей №2 Смолінської селищної ради Кіровоградської області

O_lesyk@ukr.net

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ЧЕРЕЗ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ

Сучасне суспільство потребує виховання успішної особистості з розвинутими лідерськими якостями, підготовленої для самореалізації в сучасному світі, яка адекватно реагуватиме на зміни, що в ньому відбуваються, а також постійно самовдосконалюватиметься.

Ключові слова: лідер, емоційно-вольова сфера, стан бойової готовності, передстартова лихоманка, передстартова апатія, об'єктивні труднощі, суб'єктивні труднощі, сміливість, рішучість, терплячість.